

VERSLAG VAN DE
LEERSTOEL ONDERWIJSARBEIDSMARKT

Kwantiteit en kwaliteit van leraren op de arbeidsmarkt
2014

Prof. dr. Frank Cörvers
Prof. dr. Marc van der Meer

Tilburg, mei 2015

1. Inleiding

Dit verslag geeft een overzicht van de activiteiten in het kader van de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt gedurende het jaar 2014. De Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt wordt ingevuld door de bijzonder hoogleraren prof. dr. Frank Cörvers en prof. dr. Marc van der Meer. Zij hebben op 6 juni 2014 hun dubbeloratie gehouden aan de Universiteit van Tilburg. Beiden zijn voor 0,2 fte in dienst bij de Stichting Leerstoelen van het CAOP, en verbonden aan het Research Institute for Flexicurity, Labour Market Dynamics and Social Cohesion (Reflect) van de Universiteit van Tilburg. De benoeming geldt voor een periode van vijf jaar (tot 1 maart 2018).

2. Afbakening onderzoeksgebieden

De onderzoeksgebieden van beide hoogleraren zijn onderverdeeld naar de kwantitatieve en kwalitatieve dimensie van de onderwijsarbeidsmarkt. Frank Cörvers dekt de kwantitatieve invalshoek af, waarbij het vooral gaat om arbeidsmarktvaartstukken als mobiliteit, vervangingsvraag, vergrijzing, beloning en motivatie, arbeidsproductiviteit etc. Marc van der Meer is vooral gericht op de kwalitatieve invalshoek, waarin vraagstukken als opleiding en professionalisering, leven lang leren en kwaliteit van de arbeid centraal staan, met focus vooral op het middelbaar beroepsonderwijs.

In hun oraties hebben beide hoogleraren de accenten gelegd in hun onderzoeksagenda. Voor Frank Cörvers liggen deze op het terrein van de arbeidsvoorwaarden en beloning, de selectie van leraren, en het personeelsbeleid. Marc van der Meer legt de nadruk op de institutionele aspecten van de onderwijsarbeidsmarkt en de lacunes in het onderzoek naar het middelbaar beroepsonderwijs (mbo).

3. Indeling werkzaamheden

De werkzaamheden van de hoogleraren zijn ingericht conform de doelstellingen van de leerstoel en hebben betrekking op onderwijs, onderzoek en de platformfunctie.

3.1 Onderwijs

Op het terrein van onderwijs is er een leergang voorbereid over Trends en veranderingen in het publieke domein, die wordt georganiseerd door de CAOP-academy. De hoogleraren hebben verschillende lezingen en workshops gehouden. Niet alleen over de onderwijsarbeidsmarkt, maar ook in de onderwijsarbeidsmarkt, waardoor directe uitwisseling met scholen en docenten mogelijk werd.

3.2 Onderzoek

Beide hoogleraren hebben het afgelopen jaar onderzoek verricht in het kader van hun oraties. Naar aanleiding daarvan zijn meerdere artikelen verschenen in tijdschriften en in de media.

Daarnaast is er in afstemming met de overige leerstoelhouders van CAOP een bijdrage geleverd aan de CAOP-publicatie Staat van de Ambtelijke Dienst (STAD), waarvan de tweede editie eind 2014 is gepubliceerd. In samenhang hiermee waren beide hoogleraren panellid bij de presentatie van STAD en de discussie over overheid en onderwijs op het jaarcongres van het CAOP in december jl.

Verder werd in 2014 bekend dat een aanvraag bij de ProBo van een consortium bestaande uit ITS, ROA, CAOP Research en Reflect, ondanks de als goed beoordeelde kwaliteit van de aanvraag, is afgewezen. Bij deze aanvraag waren de hoogleraren leidend in het opstarten en indienen van de aanvraag. In de aanvraag stond het onderzoek naar de relatie tussen de strategische personeelsplanning van scholen en de kwaliteit van leraren centraal. Het betrof de financiering van één of meerdere PhD's/onderzoekers op het terrein van de onderwijsarbeidsmarkt.

Tevens zijn er voorbereidingen getroffen voor de aanstelling van een Assistent in Opleiding (AiO) die per 1 september 2015 bij de Reflect/UvT zal beginnen op het onderwerp van flexibele arbeidsrelaties in het onderwijs. De AiO is formeel aangesteld bij de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt, en zal ook bijdragen aan de kennisagenda van de hoogleraren.

3.3 Platformfunctie

Op 1 juli hebben de leerstoelhouders in Den Haag een presentatie gegeven over hun oraties. De leerstoelhouders zijn inmiddels gestart met een cyclus van expertmeetings rondom de relevantie thema's uit de Lerarenagenda. Ook gaan ze de contacten met het netwerk van beleidsonderzoekers over de onderwijsarbeidsmarkt verder verbeteren, door middel van kennisuitwisseling en gezamenlijke publicaties zoals 'STAD Onderwijs' (werktitel).

Invulling van de platformfunctie wordt ook gegeven via de social media (o.a. twitter) en de website van de leerstoelen van CAOP. Beide hoogleraren hebben bovendien actief bijdragen aan het opstarten en tot stand brengen van een gezamenlijke kennisagenda van de leerstoelen voor de periode 2015-2018. Deze kennisagenda is bij diverse gelegenheden gepresenteerd.

Activiteiten vanwege de platformfunctie

De leerstoel vervult een onderzoekrol en een platformfunctie voor kennisuitwisseling en kennisverspreiding op het terrein van de onderwijsarbeidsmarkt. In samenwerking met het CAOP maar ook met andere kennisinstellingen worden bijeenkomsten georganiseerd die van belang zijn voor de kennisdeling en uitwisseling tussen wetenschap, beleid en praktijk.

Oraties

Naast specifieke activiteiten hebben de hoogleraren zich in 2014 voorbereid op hun oraties en op de thema's waarop zij zich in hun hoogleraarschap willen richten. De oraties zijn gehouden op 6 juni 2014.

Op 1 juli 2014 is bij het CAOP een discussiebijeenkomst naar aanleiding van de oraties gehouden.

Overig

De hoogleraren verzorgen ook individueel lezingen, interviews, publicaties, dragen bij aan onderzoek, publiceren in dagbladen en vakbladen en delen op andere manieren kennis, ook via social media. Zij worden veelvuldig geraadpleegd door bijvoorbeeld ministeries, beroepsverenigingen en andere kennisinstellingen.

Met de onderzoekadviseurs van het CAOP is overleg over mogelijkheden van (gezamenlijk) onderzoek. Er is uitwisseling van kennis op verschillende thema's van het vakgebied van de (onderwijs)arbeidsmarkt, methoden en technieken van onderzoek, etc.

In april is een werkbijeenkomst gehouden over standaarden van vakmanschap in het onderwijs.

Bijeenkomst vanwege het bestuur: 8 juni, Lunchcollege 'De toekomst van werken en hoe de wereld van het werk verandert', door prof. dr. P.F. van der Heijden, mede voorbereid met collega-hoogleraren.

In november is een lunchseminar verzorgd bij het ministerie van OCenW.

De hoogleraren hebben een bijdrage geleverd aan bijvoorbeeld de Onderwijsresearchdagen, de Lerarenagenda en Toerustingsagenda.

December 2014, Openbaar Jaarcongres Leerstoelen, met als centraal thema: "De samenleving verandert. Verandert de publieke sector voldoende mee?". Gediscussieerd werd over een aantal samenhangende onderwerpen op de terreinen 'Arbeidsmarkt' en 'Arbeidsverhoudingen'. De nieuwe meerjarenagenda van de leerstoelen is gepresenteerd.

In het kader van het ontwikkelen van de kennisfunctie en het netwerk onderhoudt de leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt contacten met verschillende organisaties:

- Onderzoeksinstituut Reflect aan de UvT.
- Kenniscentrum CAOP en het daaraan gelieerde CAOP Research.
- De overige leerstoelen van CAOP.
- Verschillende directies bij OCW.
- Onderzoeksinstituut ROA aan de UM.
- Departement Algemene Economie, in het bijzonder de sectie Onderwijs, van de School of Business and Economics (SBE) van de UM, en in relatie hiermee ook de Academische Werkplaats Onderwijs.
- TIAS School for Business and Society van de UvT en TUE.
- Onderwijsraad.
- Inspectie van het Onderwijs.
- SER.
- CPB.
- Onderzoeksinstituten als ITS, IVA Onderwijs.
- Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB).
- PO, VO en MBO Raad.
- De vakorganisaties en beroepsverenigingen van docenten.

- Expertisecentrum NEIMED over demografische transitie van de Open Universiteit en Zuyd Hogeschool.
- NIDI.
- het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (AIAS).
- Het Talma-instituut van de Vrije Universiteit.
- De afdeling Life Long Learning van de Rijksuniversiteit Groningen.
- Het lectoraat Beroepsonderwijs van de Hogeschool Utrecht en het Expertisecentrum Beroepsonderwijs, echo.
- Gemeente Amsterdam, gemeente Dordrecht, gemeente Eindhoven.

4. Verslag prof. dr Frank Cörvers

Frank Cörvers combineert zijn bijzondere leerstoel *Onderwijsarbeidsmarkt* met zijn rol als programmaleider *Menselijk Kapitaal in de Regio* en MT-lid bij het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) aan de UM (0,6 fte). Bovendien vervult hij de leerstoel *Demografische Transitie, Menselijke Kapitaal en Werkgelegenheid* aan de Universiteit Maastricht, (0,2 fte), waarvoor hij 10 oktober jl. eveneens een oratie (*Krimpen zonder kramp*) heeft gehouden. Tot slot is hij toezichthouder aan Zuyd Hogeschool, waar ook enkele lerarenopleidingen worden aangeboden.

Naar aanleiding van de oratie aan de Universiteit van Tilburg (*De arbeidsmarkt voor leraren: theorie, beleid en werkelijkheid*, 6 juni jl.) zijn diverse publicaties verschenen (in ESB, TPEdigitaal en STAD). Onderdelen van de oratie zijn gepresenteerd op de Onderwijsresearchdagen in Groningen, een lunchseminar bij OCW en een expertmeeting van CAOP.

Mede in het kader van zijn leerstoel heeft Frank Cörvers onderzoek uitgevoerd op het terrein van de onderwijsarbeidsmarkt in Caribisch Nederland. Dit onderzoek wordt in 2015 voortgezet. Tevens verricht hij met CAOP onderzoek naar de productiviteit en mobiliteit in het onderwijs. Een eerste paper hierover wordt in juni 2015 gepresenteerd op de Onderwijsresearchdagen in Leiden

Het onderstaande overzicht betreft onderzoek, presentaties en media-uitingen uit 2014 die die direct of indirect gerelateerd zijn aan de Leerstoel Onderwijsarbeidsmarkt.

Publicaties

F. Cörvers, J. Claessen, E. Kluijfhout (2015), *Vooronderzoek Onderwijsarbeidsmarkt en lerarenopleidingen op Caribisch Nederland*, ROA-TR-2015/2, Universiteit Maastricht.

F. Cörvers (2014), *De arbeidsmarkt voor leraren: theorie, beleid en werkelijkheid*, TPEdigitaal, Vol. 8(4), pp. 132-149.

F. Cörvers (2014), *De ambtenaar maakt het verschil*, In: CAOP, *Alles voor het publiek domein*, Den Haag, pp. 22-25.

F. Cörvers, (2014), Uitrust kwaliteit en kwantiteit op de lerarenmarkt, *Economisch Statistische Berichten*, Vol. 99, pp. 530-533.

F. Cörvers (2014), *De arbeidsmarkt voor leraren: theorie, beleid en werkelijkheid*, inaugurele rede uitgesproken op 6 juni 2014, Tilburg University.

D. Bertrand-Cloodt, F. Cörvers, H. Heijke (2014), *Ability, academic climate, and going abroad for work or pursuing a PhD*, ROA-RM-2014/8, Maastricht University.

F. Cörvers, M. de Hoon, C. Meng (2014), *Macrodoelmatigheid mbo: Inkadering arbeidsmarktperspectief*, ROA-R-2014/1, Maastricht University.

R. Clerx, F. Cörvers, S. Dijksman, D. Fouarge, A. Künn-Nelen (2014), *Methodiek arbeidsmarktprognoses en -indicatoren 2013-2018*, ROA-TR-2014/3, Maastricht University.

R. Clerx, F. Cörvers, D. Fouarge (2014), *Regionale arbeidsmarktprognoses 2013-2018, methodiek en resultaten*, ROA-TR-2014/2, Maastricht University.

Presentaties

21-10-2014 *Beloning en kwaliteit van leraren*, Presentatie voor Directie PO/VO, Ministerie van OCW, Den Haag.

1-7-2014 *De arbeidsmarkt voor leraren: theorie, beleid en werkelijkheid*, CAOP, Den Haag.

11-6-2014 *Kwantiteit en kwaliteit van leerkrachten*, OnderwijsResearchDagen 2014, Groningen.

6-6-2014 *De arbeidsmarkt voor leraren: theorie, beleid en werkelijkheid*, inaugurele rede uitgesproken door prof. dr. Frank Cörvers, Universiteit van Tilburg.

13-5-2014 *Ontgroening en de arbeidsdeelname van jongeren van het mbo*, NSI Denktank, Maastricht.

3-4-2014 *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2018*, WAMO-bijeenkomst provincie Utrecht, Utrecht.

23-1-2014 *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2018*, Bijeenkomst G5 Economie, Platform31, Eindhoven.

Media

10-10-2014 *Onderwijs en arbeid sluiten niet aan*, Dagblad de Limburger

3-7-2014 'Bijscholen beter voor oudere', Dagblad De Limburger

1-7-2014 Geef leraren meer dan 'peanuts'!, didactiefonline.nl

14-6-2014 Marktconform, Volkskrant

7-6-2014 Meer onbevoegden, minder kwaliteit, Onderwijsblad

6-6-2014 Lage salarissen leiden tot lerarentekort, Algemene Onderwijsbond

3-6-2014 Marktconform lerarensalaris gewenst, ScienceGuide

2-6-2014 UvT-hoogleraren: meer salaris en meer vrijheid voor leraren, Brabants Dagblad

2-6-2014 'Lerarenbeleid: meer salaris en vrijheid noodzakelijk voor kwaliteit', Nationale Onderwijsgids

7-5-2014 Student kiest vaker voor studie die meer kans biedt op baan, Blik op nieuws

7-5-2014 Kans op werk weegt steeds zwaarder bij studiekeuze, Volkskrant

5. Verslag prof. dr. Marc van der Meer

Marc van der Meer combineerde zijn bijzonder hoogleraarschap met de directeursfunctie van het landelijke Expertisecentrum Beroepsonderwijs (ecbo) tot en met 28 februari 2014. Vanaf 1 maart 2014 is hij als onafhankelijk wetenschappelijk adviseur in deeltijd aangesteld bij de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs-Bedrijfsleven, SBB, voor 0,4 fte. Vanaf 17 november 2014 heeft hij een M&A opgericht als organisatie voor het verzorgen van onderwijs, onderzoek en advies van waaruit lezingen en inhoudelijke bijdragen over onderwijs en arbeidsverhoudingen worden verzorgd.

De tekst van de oratie van 6 juni 2014 is ter plaatse in Tilburg en na een expertmeeting op 1 juli 2014 bij CAOP in Den Haag verspreid. De tekst wordt uitgewerkt in een oratieboekje dat medio 2015 verschijnt. Na aanleiding van de oratie zijn verschillende presentaties verzorgd. Marc van der Meer heeft tevens verschillende inleidingen verzorgd bij interne besprekingen van CAOP met onder andere EBURON en het Ministerie van OCW. Hij heeft tevens een actieve bijdrage geleverd aan het formuleren van de meerjaren-onderzoeksagenda van de leerstoelen.

In 2014 zijn verschillende boekpublicaties afgerond, tevens zijn de voorbereidingen getroffen voor een aantal studies die in 2015 verschijnen. Daarnaast is een aantal lezingen en inhoudelijke bijdragen verzorgd. Ook zijn gastcolleges gegeven bij verschillende postdoctorale programma's aan diverse universiteiten. Tevens is vanuit Reflect de start gemaakt met het zevende kaderprogramma van de Europese Unie STYLE over de integratie van jongeren op de arbeidsmarkt, waaronder de onderwijsarbeidsmarkt. De eerste publicaties zijn voorzien in 2015.

Marc van de Meer vervulde verschillende onbezoldigde nevenfuncties: lid van de stuurgroep van het practoraat Sociale media; secretaris-penningmeester van de Max Goote Stichting

Bijzonder leerstoelen, coördinator voor VET bij de OECD in Parijs. Deze laatste functie is eind 2014 beëindigd na het opleveren van het rapport 'Skills beyond School'. Tevens is deelgenomen aan de begeleiding van verschillende onderzoeksprojecten van het SVGB. In 2014 heeft Marc van der Meer ook deelgenomen aan de bijeenkomsten van de denktank van de AAVN, die in oktober 2014 een Manifest heeft gepubliceerd: 'Nieuw ontwerp voor sociaal beleid'.

Publicaties

- Meer, M. van der, (2014). *Vakmensen en bewust vertrouwen*. Oratie, Tilburg Law School.
- Meer, M. van der, & H. Smulders (2014). *Skills beyond school in the Netherlands, background report for the OECD*. Den Bosch/ Parijs. Background report.
- Veer, J. van der, M. van der Meer, & A. Hemerijck (2014). *De toerusting over de levensloop: naar een verbindende leerarchitectuur in het beroepsonderwijs*. 's-Hertogenbosch: ecbo.
- Neuvel, J., & M. van der Meer (2014). *Studiesucces in de G4 en de overige ROC's*. 's-Hertogenbosch: ecbo.
- Marc van der Meer, (2014). Het 'wat' en het 'hoe' - over de grenzen van de politiek, in Liber amicorum voor Roel Becker en Roel Nieuwenkamp, *Alles voor het publieke domein*, p.26-29.
- Marc van der Meer, (2014). *Flexwerkers moeten ook onderdeel zijn van de lerende economie. Naar een toekomst die werkt*. ABU-bundel over de toekomstige arbeidsmarkt , p.106-109.
- Vier keer een internationaal signalement/ boekbespreking in Zeggenschap.

Selectie presentaties/ inleidingen

- Key-note, Lezing jeugdwerkloosheid, Belgrado, WOW, februari 2014.
- Toekomst jeugdwerkloosheid in Europa, Style-project, Brighton, 1-3 april 2014
- Presentatie over de 'Toerustingsagenda voor de levensloop', Talma Instituut, 9 april 2014; en idem, OCW, 5 mei 2014.
- Inleiding Werkconferentie Gelderse roc's en de lerarenopleiding, ROC Rijn-IJssel, 8 mei 2014.

- Debatleider NvA, *CAO-seizoen 2014*, Amsterdam, 15 mei 2014
- Inauguratie Frank Cörvers/ Marc van der Meer, Tilburg / Den Haag, 6 juni/ 1 juli 2014.
- Lezingen aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt kenniscentrum EVC, 19 juni 2014
- Lezing aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, dialoogsessie CINOP, 24 juni 2014.
- Voorzitter sessie en presentatie van resultaten studiesucces 'G4-niet G4'. Woerden: MBO-Raad, 26 juni 2014.
- Bijdrage Uitwisseling OOG-netwerk met Ministerie OCW, Den Haag, 3 juli 2014.
- Lezing 'de stagemarkt in het mbo', trainee pool gemeente Amsterdam, 5 september 2014, ROC TOP.
- Inleiding seminar toekomst Hybride leren, 15 september 2014, Technieffabriek Amsterdam.
- Toekomst jeugdwerkloosheid in Europa, lezing in Zagreb, WOW, september 2014.
- Key-note aansluiting lerarenopleiding - beroepsonderwijs, ROC-A12, 23 september 2014.
- Inleiding bijeenkomst 'wie leidt de techniekdocent van de toekomst op?', Innovatiehuis Den Bosch, 26 september 2014.
- Inleiding discussie over de toekomst van het MBO, Universiteit van Groningen, 27 september 2014.
- Key-note, Innovation of VET, FIEC, Dublin, September 2014.
- Key-note aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt, Isala-theater, Capelle aan de IJssel, 29 oktober 2014.
- College bij Centrum Nascholing Amsterdam, 30 oktober 2014
- Lezing bij tijdschrift Profiel: naar een eigentijdscurriculum, Almere, 30 oktober 2014.
- Organisatie en voorzitter van NVA- en SOMZ-congres over de toekomst van de medezeggenschap, NvA, SER, 6 november 2014
- Workshop UWV-congres, werk en inkomen: 'Investeren in participeren', 17 november 2014.
- Lid van het panel met Minister en voorzitter MBO Raad OECD-debat 'Skills beyond school', MBO City, Ede, 24 november 2014.
- Lezing toekomst onderwijs in zorg en welzijn, BTG Woerden, 4 december 2014.
- Conferentie: transformaties en verschuivingen in het publieke domein, leerstoelen. 11 december 2014.
- Inleiding slotbijeenkomst van de trainee-pool van de gemeente Amsterdam, ROC TOP, 12 december 2014.

Populariserend/ portretten/ media:

- HNBO-filmpje MBO City, 24 november 2014, portret met diverse kopstukken.
- CAOP-filmpje: Transformaties en verschuivingen in het publieke domein, 11 december 2014.
- HNBO-filmpje, gebruikt bij oratie, 6 juni 2014, opiniemakers over sociale media en de kloof tussen beleid en werkvloer.
- HNBO-filmpje oratie verslag, tevens op website van Tilburg University, 6 juni 2014.
- Marc van der Meer- interview CNV met dienstenbond: Hoogleraar pleit voor een herbezinning op de cao: 'Vakbonden moeten rol als architect van vernieuwing nemen', maart 2014. 3pp.
- 'Kwaliteit heeft een prijs: de lerarenagenda', opiniEPagina Brabants Dagblad, 10 juni 2014, met Frank Cörvers.
- 'Jeugdwerkloosheid vergt maatwerk in het MBO', opiniEPagina Trouw, 22 september 2014, met Andries de Grip.